

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta  
TuV@eduskunta.fi

LAUSUNTO

30.4.2020

**Asia: O 5/2019 vp Tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeet 2019 – 2023**

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. kiittää mahdollisuudesta lausuntoon ja esittää seuraavat huomiot:

Tulevaisuusvaliokunta on käynnistämässä koronapandemian aiheuttamaan kriisiin liittyen ennakoitihankkeita, joiden avulla hahmotetaan pandemian pitkän aikavälin merkitystä ja seurauksia.

Lausuntoa pyydettiin seuraavista kysymyksistä:

- Ovatko tähän mennessä päätetyt koronapandemiasta johtuvat tuet yrityksille ja yrittäjille riittävät?
- Minkälaiselle muulle tuelle olisi suurin tarve?

**MTK tarkastelee asiaa maaseudun yritysten kannalta.**

MTK on tyytyväinen hallituksen nopeuteen yrityksiä koskevissa tuki-instrumenteissa. Business Finland, Finnvera sekä ELY-rahoitus saatiin nopeasti käyttöön.

*MTK kuitenkin huomauttaa, että eri yritykset jäivät välittömästi epätasa-arvoiseen asemaan. Näiden instrumenttien ulkopuolelle jäi suuri osa maaseudun yrityksistä. Rahoitusta ei voitu käyttää maa- ja metsätaloudessa. Lisäksi ei-yhtiömuotoinen toiminta oli poisrajattu.*

*MTK:n näkemyksen mukaan pidemmälläkin tähtäimellä nämä kaikki instrumentit tulee olla yritysmuoto- ja toimialaneutraaleja. Säädöksiä tulee nopeasti muuttaa niin, että tämä mahdollistuu jo tässä kriisissä.*

*MTK:n mielestä maaseutu- ja alkutuotantoyritysten yrityskohtainen korvausraja on nostettava EU:n sallimaan enimmäismäärään, 100.000 euroa/yritys. Avustuksen myöntöperusteena on oltava markkinoiden olennaisen supistumisen tai loppumisen lisäksi myös esim. keskeisten tuotantovälineiden saatavuuden häiriintyminen tai muita markkinahäiriöitä, joiden johdosta yrityksen tuotantoa joudutaan merkittävästi supistamaan.*

*Maataloudessa toimiva instrumentti on MAKERA:n pääomittaminen avustusten ja valtiontakausten riittävyyden varmistamiseksi. Maatalouden lähitulevaisuuden keskeytsettömän rakennekehityksen turvaamiseksi Makera tarvitsee edelleen lisää pääomista ja nykyisiä valtiontakausten myöntöedellytyksiä tulee kehittää. Investointien säi-*

*lyttäminen nykytasolla edellyttää Makeran noin 250 milj. euron pääomitusta, investointien valtiontakausten enimmäismäärän nostamista 150 milj. euroon ja vuosittaisen myöntövaltuuden enimmäismäärän nostamista 35 milj. euron tasolle.*

Maaseudulla moni yritystoiminta tapahtuu maatalouteen kytkeytyen. Välittömästi kriisin alettua mm. maatalouden ohessa tapahtuvan matkailu-, pitopalvelu-, hevos- ja suoramyyntiliiketoiminnan tilaukset romahtivat. Pitkään näytti siltä, että nämä yrittäjät jäävät täysin väliinputoajiksi.

*MTK on tyytyväinen, että Maa- ja metsätalousministeriön johdolla tälle maatalouden ohessa tapahtuvalle liiketoiminnalle luodaan oma tukijärjestelmänsä. Tämä tulisi kuitenkin saada nopeasti voimaan.*

*MTK huomauttaa, että maaseudulla monella yhdistyksellä on liiketoimintaa. Näillä yhdistyksillä on suuri merkitys maaseudun elinvoimalle. Esimerkiksi kylä- ja nuorisoseuroille tilaisuuksien peruuntuminen ja näistä seurannut tilojen vuokratuottojen puuttuminen voi olla kohtalokasta. Myös metsänhoitoyhdistykset ovat esimerkki laajaa liiketoimintaa harjoittavista yhdistyksistä. MTK vaatii yhdistysmuotoisen toiminnan turvaamista kriisissä.*

Koronakriisi hankaloitti maaseudun yritysten toimintaa eri tavoin. Yksi isommista ongelmista on 16000 ulkomaisen kausityöntekijän saapumisen vaikeutuminen. Ongelma on ollut paljon esillä ja paljastanut ongelmia, joita hallinnossa on ollut jo valmiiksi.

*Ulkomaisen kausityövoiman lupakäytännöt ovat todella kankeita ja hitaita. Työvoiman saantia Suomeen on hidastanut mm. se, että viime vuonna jätettyjä kausityötä koskevia hakemuksia ei vielä ole käsitelty kokonaisuutena Migrissä. MTK:n näkemyksen mukaan nämä luvat tulee saada nopeasti käsiteltyä. Lisäksi kriisin jälkeen lupakäytäntöjä tulee sujuvoittaa ja hintoja kohtuullistaa.*

Koronakriisissä tarvitaan runsaasti kotimaista työvoimaa. Näiden yli 10000 työntekijän kausitöihin saaminen kuitenkin edellyttää työnvastaanottamisen kannattavuutta esimerkiksi lomautetulle. Lisäksi ensikertalaistyövoiman tehokkuus on alhainen verrattuna kriisin takia tulematta jääneisiin työntekijöihin. Talouskriisissä ei tiloilla ole varaa rekrytoida tuplahenkilöstöä. MTK yhdessä teollisuusliiton kanssa esitti kahdeksan kohdan listan, jolla kotimaista työvoimaa saadaan hyödynnettyä. Ruoan tuotannon turvaamiseksi MTK toivoo listan toimenpiteiden nopeaa käyttöönottoa.

- 1. Työttömyysetuutta maksetaan maaseudun kausityöhön työllistyneille työsuhteen alkamisen jälkeen kuukauden ajan ilman, että kyseisellä ajalla maksettu palkka vaikuttaa päivärahaan vähentävästi.*
- 2. Korotetaan palkkatuki kaikilta 50 prosenttiin ja ulotetaan koskemaan myös lomautettuja.*
- 3. Otetaan määräaikaaisesti käyttöön palkkatuki myös nuorille ja opiskelijoille sekä kotituville varusmiehille.*
- 4. Autetaan te-hallintoa ohjaamaan lomautettuja tai esimerkiksi Lapin hiihtokeskuksista kesken kauden irtisanottuja työllistymään maaseutuelinkeinoihin.*
- 5. Mahdollistetaan, että Suomessa "kausityöluvalla" (todistus, tai -oleskelulupa,) olevat matkailun kausityöntekijät voisivat siirtyä maaseudun töihin suoraan, tai ainakin nopeasti hakea jatkolupaa uusille työnantajille.*
- 6. Poistetaan liikkuvuusavustukselta työsuhteen vähimmäiskesto.*
- 7. Säädetään elintarvikeketjun alkutuotannon työt määräaikaaisesti työkokeilu -nimikkeellä työllistymistä edistäväksi palveluksi.*

*8. Maaseudun majoituskuluja varten säädetään määräaikainen majoittumiskorvaus, 20 euroa vuorokaudessa.*

Kotimaisen työvoiman tarve voi tulla vastaan nopeasti esimerkiksi yrittäjän sairastuessa. Tällöin esimerkiksi lomituspalvelujen saatavuus on kriittistä eläinten hyvinvoinnin ja yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta. MTK:n näkemyksen mukaan lomituspalvelulakia pitää nopeasti muuttaa seuraavasti:

*Lomituspalvelulakiin tulee lisätä sijaisapuperusteeksi tartuntatautilain mukaiset tilanteet kuten karanteenimääräykset.*

*Tuetun maksullisen lomituksen osalta nykyistä enimmäismäärää tulee nostaa nykyisestä 120 h:sta 250 h:n. Lisäksi poikkeustilan/pandemian ajaksi maksua tulee alentaa 50 %:lla*

*Sijaisavun osalta sijaisapumaksun muuttaminen kiinteäksi 5 euron suuruiseksi tunnilta varmistaisi sitä, että sairaus- ja karanteenitilanteissa sijaisapua pystytään myös käyttämään. Sijaisapuoikeus laajennetaan myös kasvinviljelytiloille.*

*Poikkeustilanteen vuoksi tulisi lomituspalvelulakiin lisätä mahdollisuus siirtää vuoden 2020 vuosilomat pidettäväksi vuoden 2021 puolella. Näin vuosilomien lomittamisesta vapautuva lomittajatyövoima varmistaisi, että sairaus ja karanteenitilanteiden lomituksiin riittää työvoimaa.*

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto r.y.

Marko Mäki-Hakola  
Elinkeinojohtaja